

**SPRAWOZDANIE Z MIĘDZYNARODOWEJ
KONFERENCJI NAUKOWEJ
pt. „KLIMAT RELIGIJNY W DIECEZJI POMEZAŃSKIEJ
OKOŁO 1400 NA TLE EUROPEJSKIM”**

W dniach 21–22 czerwca 2024 odbyła się w Kwidzynie Międzynarodowa Konferencja Naukowa „Klimat religijny w Diecezji Pomezańskiej około 1400 na tle europejskim”. Wydarzenie to złączono z 620. rocznicą rozpoczęcia procesu kanonizacyjnego Doroty z Małtów (zm. 1394 r.). Konferencję zorganizował Wydział Sztuk Pięknych Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu we współpracy z Parafią Rzymskokatolicką św. Jana Ewangelisty w Kwidzynie, a patronat honorowy nad tym wydarzeniem objął bp dr Jacek Jezierski, biskup elbląski.

Kwidzyńska konferencja została poświęcona wybranym aspektom duchowości w Prusach na przełomie XIV i XV wieku. Celem tego naukowego spotkania była analiza uwarunkowań religijnych i socjologicznych dla wszczęcia procesu kanonizacyjnego Doroty z Małtów, ze szczególnym uwzględnieniem związków kapituły pomezańskiej w Kwidzynie z Czechami. Poruszane więc były następujące zagadnienia: promocja i recepcja mistyki bł. Doroty, religijność środowisk klerykałnych w Prusach (kapituły, duchowieństwo parafialne, zakon cystersów), sztuka jako nośnik treści religijnych w kontekście europejskim, ośrodki kultu Doroty w diecezji pomezańskiej.

Na konferencję złożyły się cztery sesje. Pierwsza z nich (sesja otwarcia) rozpoczęła się od słów powitania, które wypowiedział ks. kan. Ignacy Najmowicz (proboszcz współkatedry św. Jana Ewangelisty w Kwidzynie, prepozyt Kwidzyńskiej Kapituły Współkatedralnej). Słowa pozdrowienia skierował też do zgromadzonych bp Jacek Jezierski. W tematykę konferencji wprowadził swoich słuchaczy prof. Juliusz Raczkowski (UMK Toruń), wskazując na wyniki najnowszych badań dotyczących religijności w Prusach oraz osoby i życia bł. Doroty z Małtów. O procesie kanonizacyjnym mistyczki z Małtów w perspektywie lokalnej i międzynarodowej opowiedziała prof. Cornelia Hess (Uniwersytet Greifswald), a prelekcję o zaginionym autografie *Vita Dorotheae Montoviensis* Jana z Kwidzyna, który odnaleziony został w Wilnie, wygłosił prof. Jacek Soszyński (PAN Warszawa). Sesję zakończył wykład prof. Wojciecha Mrozowicza (Uniwersytet Wrocławski), który skupił uwagę słuchaczy na mistycyzmie kobiecym związanym z mało znanym kodeksem kartuzji z Legnicy. Prelegent przybliżył tu postaci: Brygidy Szwedzkiej, Hildegardy z Bingen, Doroty z Małtów, a zwłaszcza szczególnie ciekawą w kontekście życia rekluzji kwidzyńskiej postaci Doroty z Żagania.

Druga sesja konferencji opatrzona została tytułem „Klimat religijny w środowisku duchowieństwa diecezji pruskich”. Złożyło się na nią pięć prelekcji. Na temat pro-

mojci kultu bł. Doroty z Mątów, stanowiącego niejako zwierciadło pruskiej reformy religijnej, mówiła prof. Monika Jakubek-Raczkowska (UMK Toruń), prof. Radosław Biskup (UMK Toruń) natomiast wskazał w swoim wystąpieniu na interesujące dla słuchaczy związki duchowieństwa Prus z Czechami na przełomie XIV i XV wieku. Chodzi tu zwłaszcza o osobę kanonika Jana z Kwidzyna, dziekana kapituły i kierownika duchowego bł. Doroty, a także absolwenta i profesora uniwersytetu w Pradze. O duchowości w kręgach kapituł pruskich, a zwłaszcza pomezkańskiej i sambijskiej, na przełomie XIV i XV wieku opowiedziała zebranych dr Marta Czyżak (Biblioteka UMK Toruń). Prof. Piotr Oliński (UMK Toruń) wskazał na ukryte w źródłach klasztornych ślady atmosfery religijnej w klasztorach cysterskich na Pomorzu, a dr Marcin Sumowski przybliżył w swej prelekcji obraz życia religijnego duchowieństwa parafialnego w Prusach w XIV i XV wieku.

Trzecia sesja skupiła uwagę zebranych na relacjach zachodzących pomiędzy sztuką a religijnością w końcu XIV wieku w czeskiej Pradze i na terenie Prus. Bardzo interesujący wykład na temat sztuki i kultury religijnej dworu praskiego w latach sześćdziesiątych i siedemdziesiątych XIV wieku przedstawili prof. Michaela Ottova (Uniwersytet Karola w Pradze) oraz dr Ales Mudra (Narodowy Instytut Pamięci w Pradze). Podobnie ciekawa okazała się prelekcja dr. Jana Dienstbiera (Czeska Akademia Nauk, Praga), który przybliżył uczestnikom konferencji praskie malowidła ścienne z ok. 1400 roku, mówiąc jednocześnie o możliwych paralelach do wystroju katedry w Kwidzynie. Na temat wymiany artystycznej w Europie Środkowej w tym samym okresie mówił prof. Jan Klipa (Czeska Akademia Nauk, Praga). Przedstawił on przykłady malarstwa tablicowego z terenu Czech, Śląska i Pomorza. Sesję zakończyło przedłożenie prof. Moniki Jakubek-Raczkowskiej pt. „Czeskie wpływy artystyczne w ostatniej ćwierci XIV w. jako świadectwo transferu wątków religijnych w dobie reformy Kościoła w Prusach”.

Na ostatnią (czwartą) sesję konferencji złożyły się dwa wystąpienia. Prof. Julian Raczkowski (UMK) wskazał na ikonosferę katedry w Kwidzynie, stanowiącej dla diecezji pomezkańskiej istotne centrum oraz ośrodek reformy religijnej. Natomiast Alicja Grabowska-Lysenko opowiedziała o kościele parafialnym w Mątach, podkreślając, że jest on świadkiem kultu i pamięci o bł. Dorocie, rekluzie kwidzyńskiej.

Organizatorom konferencji należą się wyrazy uznania i szacunku. Wydarzenie to zgromadziło liczne grono badaczy z ośrodków naukowych w Polsce, ale także spoza jej granic (Niemcy, Czechy). Przedłożone prelekcje poszerzają i pogłębiają nasze spojrzenie na postać i duchowość bł. Doroty z Mątów, a także religijność duchowieństwa oraz pobożność wiernych świeckich na terenie Prus. Szczególną pomocą może okazać się w tym przypadku drugie (wznowione) wydanie znakomitej monografii prof. Stefana Kwiatkowskiego pt. *Klimat religijny w Diecezji Pomezkańskiej u schyłku XIV i w pierwszych dziesięcioleciach XV wieku* (red. naukowa: R. Biskup, R. Simiński), której promocja odbyła się podczas kwidzyńskiej konferencji.

Ks. dr hab. Piotr Towarek

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5809-5060>